

Maoist Çin’de Toplu Çocuk Bakımı Kadınları Nasıl Kurtardı?

09.03.2021 • Revcom Yazıları • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıdaki makale Li Onesto tarafından kaleme alınmıştır ve 8 Mart 2021 tarihinde revcom.us web sitesinde yayınlanmıştır.

Kaynak için bkz: [When Revolution has its day, people see things a different way — How Collective Childcare Liberated Women in Maoist China \(revcom.us\)](#)

Devrim anı geldiğinde insanlar olayları farklı görürler

Maoist Çin’de Toplu Çocuk Bakımı Kadınları Nasıl Kurtardı?

Açıklama: Bob Avakian şunu vurgular: “Bu mevcut [koronavirüs] kriz bağlamında, bu sisteme inşa edilmiş sömürücü ve baskıcı ilişkiler, önceki krizlerde olduğu gibi, bu ülkede ve uluslararası alanda kendilerini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır...” Bu durum özellikle de çocuk bakımı konusunda kadınlara yönelik baskı açısından kesinlikle geçerlidir. COVID krizi ile kadınlar - ailelerine esas veya yegane destek sağlayan birçok kişi- orantısız bir şekilde işgücünden uzaklaştırıldılar. Örneğin yüksek oranda kadın istihdam eden birçok otel ve eğitim kurumu kapatıldı. Ve okullar kapalıyken, birçok kadın çocuklarına bakmak için işlerini bırakmaya zorlandı. Ancak işler bu şekilde olmak zorunda değil! İlk olarak 1998’de yayınlanan aşağıdaki makale, sosyalist Çin’de -kapitalizmin zincirlerinden kurtulmuş bir toplumda nelerin mümkün olduğuna- nelerin başarıldığına dair canlı bir görüş sunmaktadır. Bob Avakian (BA), bu makalenin yazıldığı günden bu yana tüm insanlığı kurtarmak için komünist devrimde kadınların ezilmesine karşı mücadelenin önemi ve kapsamı hakkında niteliksel olarak daha derin bir anlayış geliştirmeye öncülük etmiştir.

Halk kitleleri 1949'daki Çin devriminden önce acımasızca eziliyordu; sosyalizm altında ise tüm toplumu devrimcileştirmede büyük adımlar atıldı. (Çinde 1976'da gerçekleşen karşı devrimci bir darbe ile kapitalizm yeniden kurulmuştur).

Bu meseleyi daha iyi öğrenebilmek için [BA'nın Michael Slate ile röportajını](#) ve Raymond Lotta'nın *"Bildığınızı Düşündüğünüz Şeyi Bilmiyorsunuz: Komünist Devrim ve Kurtuluşa Giden Gerçek Yol: Tarihi ve Geleceğimiz"* isimli çalışmasını okuyabilirsiniz.

Kadınlar bir araya gelip sorunlarını tartıştıklarında, ev işleri ve çocuk bakımı üzerine her zaman çok fazla konuşma olur. Toplumda işlerin bölüşüm biçimleri doğrultusunda ev işlerinin çoğunu kadınlar yapar ve çocuklara bakmakla ilgili temel sorumluluk kadınlardır. Ve pek çok çalışan kadın için bu "İKİ İŞ" anlamına gelir. Tüm gün çalışırlar, sonra da eve gelip çocuklarla ve ev işleriyle ilgilenirler.

Toplumdaki bu iş bölümü kadınları ezmektedir. Ev işlerinin ve çocuk bakımının zihinleri uyuşturduğu ve bedenleri tükettiği evler birçok kadını izole eder. Bu durum kadınların kendi yaşamlarında neler yapabileceklerine ve devrimci mücadeleye ne derece katılabileceklerine dair pek çok kısıtlama getirir. Hayatının büyük bir bölümünü çocuk yetiştirmek ve onlara bakmakla geçirmek zorunda kalan bir kadın, topluma tam anlamıyla katkıda bulunma konusunda özgür değildir. Ve bu baskıcı iş bölümü ortadan kaldırılmadan kadınların kurtuluşu mümkün değildir.

"Çocuklara kimin bakacağı" sorusu kadın ve erkek arasında büyük bir sorundur. Pek çok kadın daha fazla ev işi ve çocuk bakımı yapmak için erkeklerle bitmek bilmeyen bir mücadele verir. Dünyanın her yerinden kadınlar bu durumdan bir çıkış yolu bulmaya çalışıyor. Yoksul kadınlar, çocuk bakımının maliyetinin asgari ücretli bir işe -eğer böyle bir iş bulabilirlerse- girmeye bile değmeyeceğini düşünüyor. Ve birçok genç kadın çocuklarına bakabilmek için kendi annelerine güvenmek zorunda kalıyor. Orta sınıftan kadınlar, genellikle göçmen olanlar, düşük ücretle çalışmaya zorlanan ve hiçbir sosyal yardım almayan dadıları işe alıyor. Ve gitgide daha fazla bir şekilde kadının önemli bir işi olsa bile "önce anne olması" gerektiğini duyuyoruz. Bütün bu durum gerçekten de delilik.

Kadınlarla erkekler arasındaki bu baskıcı işbölümü dünya çapında bir sorundur. Kapitalist toplumda aile hayatı özelleştirilir. Milyonlarca kadın, milyonlarca evde, her gece eve döner ve alışveriş, yemek pişirme, temizlik, çamaşır yıkama ve çocukları yatağa yatırma gibi devamlı olarak tekrarlayan işlerle karşı karşıya kalır. Milyonlarca kadın kolektif-toplumsal bir şekilde örgütlenebilecek bütün bu işleri tek başına yapmak için enerji ve saatlerini harcar ve yorulur.

Bu durum insan kaynağının geniş çaplı olarak tüketilmesidir. Ve proletarya için bu durum tüm dünyada kendini gösteren büyük bir sorundur. Çünkü böylesi bir durum var olduğu müddetçe insanlığın yarısı toplumun gelişimine tam olarak katkıda bulunamaz. Bu nedenle, **“Kadınların öfkelerini devrime yönelik kuvvetli bir güç olarak açığa çıkarın!”** diyoruz.

Tüm bunlar bizi meraklandırmalı: Bu meseleyi çözmek için tüm toplumu farklı bir şekilde organize etmenin bir yolu yok mu? Evet var! Mao Zedong, Devrimci Çin’de halkı bir Kızıl Ordu kurmaya, 1949’da iktidarı ele geçirmeye ve 25 yılı aşkın bir süre boyunca yeni bir sosyalist toplum inşa etmeye yönlendirdi. Mao, devrimin kadınları günlük ev işi ve çocuk bakımı görevlerinden kurtarması gerektiğini anlamıştı. Aksi takdirde toplumun yarısının, her türlü baskıdan arınmış komünist bir topluma doğru yeni bir sosyalist toplum inşa etmede tam ve eşit bir rol oynaması mümkün olmayacaktı. Ve bu Maoist bakış açısıyla, Çin’deki halk kitleleri çocuk bakımı sorununa GERÇEK bir çözüm buldu.

Bugün, ABD egemen sınıfları insanlara “geleneksel aile değerlerine dönmelerini” söylüyor. Ancak devrimci Çin’de kadınlar, kadınları binlerce yıldır aşağı çeken tüm “geleneksel aile değerlerine” KARŞI baş kaldırmak zorundaydılar.

Mao’nun devrimci Çin’inin çocuk bakımı sorununu nasıl çözdüğüne dair bu hikaye, bugün radikal ve devrimci bir değişim yaratmak için mücadele eden herkes için çok önemlidir. Çünkü insanların mevcut sistemden kurtulup gerçek siyasal iktidarı ele geçirdiklerinde kapitalizm altında asla çözülemeyecek sorunları nasıl çözebildiklerini gösterir. Ve yalnızca komünist bir devrimin kadınları özgürleştirebileceğini gösterir.

*****

Eski Çin'de, Konfüçyüs felsefesi insanların yaşamlarını yönetiyordu ve gelenekler kadınların ezilmesinin büyük bir bölümünü oluşturuyordu. Kadınlar her yönden erkeklerden aşağı görülüyordu. Ve bir kadının tek rolü, kocasına hizmet etmek ve ona birden fazla erkek çocuk vermektir.

En başından beri Mao, kadınların kurtuluşunu devrimin ayrılmaz bir parçası olarak ele almıştı. 1949'dan önce Kızıl Ordu tarafından kurtarılan bölgelerde, kadınları geriye çeken tüm feodal geleneklere karşı çok sayıda mücadele yürütüldü. Ve kırsal kesimden ve şehirlerden birçok kadın devrim saflarına katıldı.

1949'dan sonra, kadınlara toprak sahibi olma, çalışma ve toplumun yönetimine katılma konusunda eşit haklar veren yasalar çıkarıldı. Fakat geriye çeken kadın karşıtı düşünceler Çin toplumunun her yerinde mevcuttu. Kadınları sosyalizmin inşasında tam ve eşit bir rol oynayacak şekilde öne çıkarmak kolay olmadı ya da öylece bir anda olmadı.

Komünist Parti, kadının "evden çıkmasının" ve toplumun ekonomik ve politik yaşamına katılmasının önemini vurguladı. Ama buna karşı çok fazla direnç vardı - oğullarının eşlerinin tüm ev işlerini yapmasını ve çocuklara bakmasını bekleyen kayınvalideler gibi diğer aile üyeleri mevcuttu. Yani bu durum devrim için ivedi bir sorundu.

Çin halkının çoğunun yaşadığı kırsal kesimde ve şehirlerde kadın dernekleri kuruldu. Bu örgütler, baskıcı aile ilişkilerini sürdürmek isteyen kocalarına, babalarına ve kayınvalidelerine karşı mücadelelerinde kadınlara yardımcı oldu. Örneğin, bir koca çocuklara bakmayı reddettiğinde ve karısının bir iş bulmasına ya da siyasi bir toplantıya gitmesine izin vermediğinde, kadın derneği bu durumu değiştirmek ve onlarla mücadele etmek için bir heyet örgütlerdi. Bir kadın siyasi bir toplantıya katılmak için gece dışarı çıkmak isterse, kocasından çocuklara bakması istenirdi. Eski Çin’de siyasi bir toplantıya giden ve kocasının çocuklara bakmasını sağlayan bir kadın duyulacak şey değildi. Erkeklerin çocuk bakımı için daha fazla sorumluluk almaları gerçek bir ilerlemeydi. Ancak çocuk bakımı sorunu, bu görevi karı koca arasında paylaşma meselesi olduğu sürece çözülemezdi. Geleneğin ağırlığı göz önüne alındığında, aileden gelen bir sorun olduğu sürece kadınlar çocuk bakımının çoğunu yapmak zorunda kaldılar. Gerçek çözüm, çocuk bakımının bir bütün olarak toplum tarafından ele alınmasıydı. Her ailenin karşılaştığı diğer ev işleri ile birlikte çocuklara bakmanın toplumsallaştırılması gerekiyordu.

Kadınların evde yaptığı her şeyi toplumsallaştırma süreci, insanların ortak ve kolektif bir şekilde çalıştığı ve yaşadığı yeni bir toplum inşa etmenin de önemli bir parçasıydı.

Çocuk Bakımı Sorununu Toplu Bir Şekilde Çözme

1950'lerin başında şehirlerdeki mahallelerde ve kırsal bölgelerde çocuk bakım tesisleri ağı kuruldu. Bunlar arasında, annelerin iş günü boyunca besleyebilecekleri ve bebeklerine bakabilecekleri bebekler için "emzirme odaları" bulunuyordu. Henüz okula gitmeyen yedi yaşın altındaki çocuklar için kreşler ve anaokulları da vardı. Bu kreşler ve anaokulları kırsal kesimdeki mahalle örgütleri, fabrikalar, okullar veya köylü kooperatifleri tarafından yönetiliyordu. Çocuk bakımı hemşirelerini ve öğretmenlerini eğitmek için okullar kuruldu.

Ayrıca büyük şehirlerde, Kadın Federasyonu insanları toplu çocuk bakımı konusunda eğitmek için bir dizi kısa dönemli kurs başlattı. Kırsal kesimlerde çocuk bakım tesisleri ilk başta daha az yayılmıştı ve çoğu küçük ve deneyseldi. Ancak 1958-59'daki Büyük İleri Atılım kampanyası ile durumda büyük bir değişiklik oldu.

Büyük İleri Atılım, Mao tarafından başlatılan devasa bir kitle hareketiydi. Ekonomik kalkınmada büyük bir adımdı - özellikle köylülerin tarımı ve küçük yerel sanayiye gerçekten geliştirmek için seferber edildiği kırsal kesimde büyük bir adımdı. Köleleştirme geleneğine ve bu düşüncelere meydan okudu.

Kadınların özgürleşmesi, ülke çapındaki bu kampanyanın temel meselelerinden biriydi. Kırsal kesimde kolektif tarım biçimleri geliştirildi ve on binlerce köylünün birlikte yaşadığı ve çalıştığı komünler kuruldu. Bu durum, insanların yaşamlarının merkezi olan aile kurumuna daha az vurgu yapıyordu. Ve insanların ekonomik yaşamı daha da sosyalleştikçe, bu gelişmeler çocuk bakımı gibi diğer şeylerin de toplumsallaşmasının temelini oluşturdu. Toplumsallaşmış çocuk bakımının kurulması Çin'de yepyeni bir şeydi. Komünist Parti, bu anaokullarını ve kreşleri başlatmak için kadın kitlelerine gerçekten güvenmek durumundaydı. Eğer bunu yapmamış olsalar, çocuk bakım merkezleri kadınların ihtiyaçları ve kaygıları dikkate alınmadan kurulacaktı. Kadınlar, katılımları olmadan oluşturulmuş bir kurumda çocuklarını yabancılarla birlikte bırakmak istemezlerdi. Ve daha da önemlisi, kadın kitleleri bastırılması gereken tüm

gerici fikirlere ve uygulamalara karşı mücadele etmek için seferber edilemeyecekti.

Bir köyde veya mahallede biraz araştırma yaptıktan sonra Komünist Parti liderleri, kadınları bir şeyler konuşmaya çağırırdı, kadınlar sorunlarını ve endişelerini dile getirirdi. Birlikte tüm toplumu kapsayacak çocuk bakım merkezlerinin nasıl kurulacağını çözeceklerdi. Yapılacak farklı görevleri ve bunun nasıl ödeneceğini aralarında paylaşırlardı.

Merkezler kurulduktan sonra, çocukların ebeveynlerinin veya personelin sahip olabileceği sorunları veya endişeleri tartışmak için düzenli toplantılar yapıldı. Bir köyde, yeni kreşlere personel bulmakta zorlandılar. Kadınların çoğu, toprağı işlemek için erkeklerle dışarı çıkmayı tercih etti. Hem erkekler hem de kadınlar çocuk bakımı görevini küçümseme eğilimindeydiler.

Yaşlı emekli kadınlar, gençlerle veya bebeklerle dolu bir odayı tek başlarına yürütemiyorlardı. Köyler bu sorunu, bekâr genç kadınları hemşirelik ve toplu çocuk bakımı konusunda kısa eğitim kursları almaya göndererek çözdü. Daha sonra bu kadınlara, yaşlı ve emekli kadınlar tarafından yardım edilen küçük çocuk bakım merkezlerinin sorumluluğu verildi. Yaşlı kadınlar işlerinin bir parçası olarak acılardan bahsediyorlardı, çocuklara eski toplumda insanların nasıl acımasızca ezildiklerine dair olayları anlattılar. Toplumsallaşmış çocuk bakımının yaygın biçimde kurulması, milyonlarca kadının sosyalizmin inşasına katılabilmeleri için özgürleşmelerine yardımcı oldu.

1952'ye gelindiğinde fabrikalardaki, madenlerdeki, devlet kurumlarındaki ve okullardaki kreşlerin sayısı 1949'daki oranın 22 katına çıktı. 1950'ler boyunca bu eğilim, özellikle de Büyük İleri Atılım sırasında, ev işçiliğinin birçok türün devam etti. Yemek pişirme, dikiş dikme ve tahıl öğütme gibi işler toplumsallaştı. 1959'a gelindiğinde, kırsal alanlarda yaklaşık beş milyon kreş ve anaokulu, 3,5 milyondan fazla halka açık yemek odası ve çok sayıda un değirmeni ve dikiş merkezi olduğu tahmin ediliyordu. Şehirlerde mahalle örgütleri tarafından toplu hizmet tesisleri düzenlendi. Buna "sokak kreşleri" ve toplu yemek salonları da dahildi. Bunlardan bazıları oldukça büyüktü ve yüzlerce aileye hizmet veriyordu. Ancak diğerleri daha basit ve küçüktü ve yalnızca birkaç düzine aileye hizmet ediyordu. Çalışan anne ve babalar, çocuklarını işten sonra alıp bir kolektif mutfağa gidip onlarla birlikte yemek yiyebilir ya da bir aile yemeği için eve götürebilirlerdi. Bazı şehirler, hasta çocuklara bakmak için evde kalmak zorunda kalan insanlar için "tekerlekli yemek" dağıtım servisleri kurdu. Kadın fabrika çalışanları için kreşler ve farklı çocuk bakımı sistemleri kurulacaktı. Yarım gün, tam gün, 24 saat ve haftalık bakım vardı. Bu kreşlerin zaman çizelgeleri fabrika çizelgelerine uyduruldu ve kadınların çalıştığı yere mümkün olduğunca yakın yerleştirildi.

Sosyalist Çin'de toplum, bu çocuk bakım merkezlerinin kurulmasına büyük bir öncelik verdi. Ve bu durum, bu merkezlerin ne kadar hızlı genişlediğine yansdı. Örneğin 1959'da başkent Pekin'de yaklaşık 1.250 sokak anaokulu ve yaklaşık 62.000 çocuğa bakan kreş vardı. 1960'a gelindiğinde, bu rakamlar 600.000'den fazla çocuğa bakan 18.000 anaokuluna ve kreşe çıkacaktı!

Toplu çocuk bakımının bu büyük ölçekli genişlemesinin yanı sıra, Pekin'deki insanlar ayrıca 12.000 toplu yemek odası, 1.200'den fazla servis onarım atölyesi ve insanların tamir ve yıkanmak üzere giysilerini bırakabilecekleri 3.700 hizmet merkezi kurdu. Ayrıca kadınların alışverişe gitmek, film izlemek veya yarı zamanlı okula gitmek için çocuklarını birkaç saatliğine bırakabilecekleri daha küçük kreşler kuruldu.

Kültür Devrimi, Geleneğin Zincirlerine Daha Derinden Darbe Vurdu!

1966'da Mao, kapitalizmi geri getirmek isteyen Komünist Parti içindeki liderleri devirmeyi amaçlayan **Büyük Proleter Kültür Devrimi**'ni başlattı. Toplumun her yerinden milyonlarca

insan, toplumun hangi yöne gideceğini tartışmak ve mücadele etmek için seferber edildi.

İnsanlar sosyalizmi inşa etmeye ve sınıflı toplumun tüm eşitsizliklerinden ve farklılıklarından kurtulmaya devam edecekler miydi? Yoksa kapitalizmin kabusu ve onun altta kalanın canı çıksın diyen, her şeyin üstünde yer alacak kâr sistemi yeniden mi kurulacaktı? Kültür Devrimi, sınıflı toplumun tüm gerici geleneklerini ve uygulamalarına darbe vurdu. Kadınların ezilmesine karşı mücadele “devrim içindeki bu devrimin” büyük bir parçasıydı.

Çin’de kapitalizmi savunanlar devrimi yarı yolda durdurmak istediler. Geleneksel aile yapısını yıkmaya karşıydılar ve geri, kadın karşıtı fikirleri teşvik ettiler. Lin Piao gibi Komünist Parti içindeki en tepedeki “kapitalist yolcular”, Konfüçyüsçü “kendini dizginle” sözlerini popülerleştirmeye çalıştılar. Bu durum, hiyerarşik bir toplumda herkesin “yerini” kabul etmesi gerektiği şeklindeki bir görüştü. Kadınların aileleri ve çocuklarıyla dar bir şekilde ilgilenmeleri gerektiği görüşünü desteklediler. Ve çocuk bakım merkezlerini eleştirerek, çocuklara iyi bakılmadığını ve çocuk bakımı gibi şeylerin kolektifleştirilmesinden önce toplumun ekonomik olarak geliştirilmesi gerektiğini söylediler.

Bu parti liderleri, eski kadın karşıtı gelenekçi düşünceleri harekete geçirmeye çalıştılar. Ve ev işlerini ve çocuk bakımını toplumsallaştırma çabalarını sabote ettiler. Bütün bunlar, kadınların evdeki işlerinin çoğunun Çin’de kolektifleştirilmesinin ne kadar büyük bir başarı olduğunu göstermektedir. Devrimci Çin’de ev işi ve çocuk bakımının toplumsallaştırılması, özellikle şehirler ve kırsal bölgeler arasında eşitsizdi. 1971’e gelindiğinde, Çin’deki kadınların yüzde 90’ı evin dışında çalışıyordu, ancak çocuk bakımının kolektifleştirilmesi bunun gerisindeydi. Şehirlerde bir ile üç yaş arasındaki çocukların yaklaşık yüzde 50’si kreşlere giderken, diğer yüzde 50’si evde çoğunlukla büyükanne ve büyükbabalar tarafından bakılıyordu.

Kırsal kesimde, toplu çocuk bakımındaki çocukların yüzdesi daha da düşüktü. Ancak Çin’de çocuk bakımının toplumsallaştırılması sınıf mücadelesinin bir parçasıydı ve kadınların kurtuluşunda büyük bir adımdı. Kolektif çocuk bakımı gibi “yeni sosyalist ürünler” yaratmak toplumda muazzam bir ideolojik ve politik mücadele gerektirdi.

Çin’deki kadınlar evden çıkıp tüm toplumu devrimcileştirme mücadelesine katıldıklarında binlerce yıllık geleneğin zincirlerine meydan okundu ve bunlar kırıldı. Mao’nun liderliği altında,

milyonlarca insan tüm eşitsizlikleri ve baskı biçimlerini ortadan kaldırmak için bilinçli olarak çalışıyordu. Ve bu mücadelenin yarattığı sosyalist “yeni şeyler”, tıpkı toplumsallaştırılmış çocuk bakımı gibi muazzam bir başarı ve tarihsel atılımlardı.